

**Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

НАДІЯ ЛУЦАН, ІННА ЧЕРВІНСЬКА, ЛІЛІАНА ХІМЧУК

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до написання кваліфікаційної роботи
для здобувачів другого (магістерського) рівня
вищої освіти

Івано-Франківськ, 2023

УДК 001.891 : 37

Рекомендовано до друку науково-методичною радою педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 10 від 24 травня 2023 р.).

Методичні рекомендації до написання кваліфікаційної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти: навчально-методичне видання. Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 013 Початкова освіта. / Укладачі: Н. І. Луцан, І.Б. Червінська, Л.І. Хімчук. Івано-Франківськ: ПНУ Е-видання, 2023. 64 с.

Рецензенти:

Світлана КОНДРАТЮК, кандидат педагогічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка.

Роксоляна ЗОЗУЛЯК-СЛУЧИК, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Прикарпатського національного університету імені Стефаника.

Методичні рекомендації є навчально-методичним виданням, що призначене для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти та містить докладні вказівки щодо написання кваліфікаційної роботи. Рекомендації включають у себе детальний опис структури роботи, правил оформлення та вимог до її змісту.

Видання містить методичні поради щодо вибору теми кваліфікаційної роботи, формулювання мети та завдань дослідження, планування та виконання дослідження, аналізу отриманих результатів та оформлення розділів кваліфікаційної роботи. Рекомендації допоможуть здобувачам вищої освіти опанувати вимоги до написання та захисту роботи.

Рекомендуються здобувачам вищої освіти педагогічних спеціальностей і викладачам педагогічного факультету.

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023.

© Луцан Н. І., 2023

© Червінська І.Б., 2023

© Хімчук Л.І., 2023.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	
1.1. Мета і завдання кваліфікаційної роботи	5
1.2. Основні вимоги до підготовки та написання кваліфікаційних робіт у закладах вищої освіти	9
1.3. Структура кваліфікаційної роботи	12
1.4. Вимоги до структури та змісту кваліфікаційної роботи	14
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ЕТАПІВ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	
2.1. Визначення напрямку наукового дослідження	22
2.2. Вибір і затвердження теми та плану кваліфікаційної роботи	24
2.3. Проведення досліджень і написання роботи	25
РОЗДІЛ 3. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ТА ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	
3.1. Загальні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи	26
3.2. Правила цитування та посилання на використані джерела	27
3.3. Бібліографічний опис списку використаних джерел	31
3.4. Оформлення допоміжних матеріалів	32
3.5. Додатки до кваліфікаційної роботи	34
3.6. Перевірка кваліфікаційної роботи на академічний плагіат	34
РОЗДІЛ 4. ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	
4.1. Підготовка та захист кваліфікаційної роботи	37
4.2. Алгоритм захисту кваліфікаційної роботи	40
4.3. Рекомендації щодо підготовки захисту кваліфікаційної роботи	42
4.4. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ	47

ПЕРЕДМОВА

Актуальним завданням галузі вищої освіти є забезпечення високої якості підготовки педагогічних кадрів, здатних розв'язувати нестандартні завдання в процесі професійної діяльності та в умовах викликів сьогодення.

Особливого значення набуває готовність здобувачів вищої освіти здійснювати науково-дослідну роботу, усвідомлювати значущість новітніх підходів до організації освітнього процесу в закладах освіти, самостійно аналізувати інформацію, робити висновки.

Складовою процесу підготовки здобувачів вищої освіти є кваліфікаційна робота, під час виконання якої створюється можливість застосувати здобуті знання та навички, сформовані компетентності для проведення досліджень, аналізу й аргументації висловлювань власних поглядів.

Навчально-методичне видання призначене для практичної підтримки здобувачів вищої освіти під час написання кваліфікаційної роботи і містить в собі організаційно-методичні поради щодо всіх аспектів цього всебічного процесу – від обрання теми до оформлення остаточного тексту роботи та її захисту.

У навчально-методичному виданні подано стандартизований набір критеріїв та вимог, що робить процес оцінювання роботи більш об'єктивним.

Для забезпечення академічної доброчесності у навчально-методичному виданні вміщено вказівки щодо правил цитування, уникнення плагіату та інших аспектів дотримання етичних стандартів під час написання кваліфікаційної роботи.

Сподіваємося, що навчально-методичне видання допоможе крок за кроком досягти успіху здобувачам освіти у написанні кваліфікаційної роботи та створить підґрунтя для подальшого професійного розвитку.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми [1].

Підготовка магістра завершується захистом кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота – це самостійна науково-дослідницька кваліфікаційна праця, що синтезує підсумок теоретичної та практичної підготовки в межах нормативної й варіативної складових освітніх програм підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти та є формою контролю набутих здобувачем освіти у процесі навчання інтегрованих знань, умінь і навичок, необхідних для виконання професійних обов'язків.

Кваліфікаційну роботу на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти виконують державною мовою у вигляді спеціально підготовленої наукової праці на правах рукопису в твердій палітурці та в електронній формі.

1.1. Мета і завдання кваліфікаційної роботи

Другий (магістерський) рівень вищої освіти відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в професійно-педагогічній та науково-пошуковій діяльності у сфері початкової освіти.

Кваліфікаційна робота другого (магістерського) рівня вищої освіти є підсумковою кваліфікаційною роботою, яка дає можливість виявити рівень засвоєння студентом теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраною

спеціальністю. Вона є одним із видів індивідуальних робіт здобувача вищої освіти, оригінальним, завершеним дослідженням зі спеціальності оіз «Початкова освіта» галузі знань оі Освіта/Педагогіка та містить сукупність результатів, положень, що пропонуються для публічного захисту.

Метою підготовки кваліфікаційної роботи є - виявлення вміння здобувача вищої освіти самостійно виконати наукове дослідження з обраної проблеми, продемонструвати набуті під час навчання професійні компетенції в науково-дослідній галузі.

Кваліфікаційна робота має засвідчити рівень фахової підготовленості її автора до професійної діяльності, а саме:

- ступінь оволодіння теоретичними знаннями у педагогічній сфері діяльності;
- вміння здійснювати аналіз, синтез, пошук й обробку наукової інформації з різних джерел і застосовувати її для вирішення конкретних дослідницьких завдань;
- здатність до забезпечення інноваційної діяльності в процесі виконання своїх професійних (функціональних) обов'язків у закладах загальної середньої освіти.

Основне завдання автора кваліфікаційної роботи – продемонструвати високий рівень знань з певної галузі, вміння самостійно працювати зі спеціальною літературою, вести науковий пошук щодо вирішення конкретних наукових завдань, застосовувати відповідні методи наукових досліджень, самостійно аналізувати опрацьований матеріал, робити узагальнення та висновки.

Керівником кваліфікаційної роботи другого (магістерського) рівня вищої освіти призначається викладач, який має науковий ступінь доктора або кандидата наук та відповідає ліцензійним умовам освітньої програми.

Кваліфікаційна робота повинна містити результати теоретичних і прикладних досліджень, носити творчий характер.

У кваліфікаційній роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати теоретичний матеріал за обраною

темою наукової роботи, всебічно описати результати експериментальних досліджень.

Автору варто уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології, слів та висловів, що суперечать науковому стилю писемного мовлення. За необхідності в текст включається різноманітний знаковий апарат, що підтверджує результати (таблиці, діаграми, схеми, графіки та ін.).

Науковий рівень кваліфікаційної роботи повинен відповідати вимогам освітньої програми, відповідати науковим дослідженням випускної кафедри, містити відповідний рівень новизни та мати практико-зоорієнтоване спрямування.

Виконання такого формату наукового дослідження є свідченням того, що здобувач освіти навчився самостійно вести науковий пошук (теоретичний і практичний), бачити професійні проблеми і знати ефективні прийоми їх вирішення. Тематика кваліфікаційних робіт має відповідати напрямам науково-дослідної роботи кафедри, включати актуальні проблеми розвитку нової української школи.

Виконання наукової роботи повинно сприяти поглибленому засвоєнню змісту навчальних дисциплін і отриманню відповідних професійних і спеціальних компетентностей у галузі початкової освіти. Це потребує від здобувачів освіти не тільки знань загальної і спеціальної літератури з обраної теми наукового дослідження, а й умінь проводити педагогічні, експертні та інші дослідження, пов'язувати питання теорії з практикою, робити узагальнення, формулювати висновки та пропозиції.

Таким чином, **кваліфікаційна робота** – це вид науково-дослідницької праці, яка дозволяє студентові виробити практичні вміння здійснення наукової діяльності (пошук джерел інформації та робота з ними, реферування наукової та методичної літератури, компаративістика кількох поглядів на одну проблему тощо), виявити рівень знань з певної галузі знань, продемонструвати вміння критично мислити, робити узагальнення та висновки.

1.2. Основні вимоги до підготовки та написання кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти повинна бути актуальною, містити елементи наукової новизни, виконана відповідно до сучасних досягнень науки та здобутків шкільної практики, вимог Концепції нової української школи, вдало поєднувати елементи теоретичних досліджень та практичної складової, відповідати науковим дослідженням, які стосуються розвитку початкової освіти.

Робота повинна містити:

- системний теоретичний аналіз об'єкта і предмета дослідження;
- результати особисто проведених комплексних досліджень і аналіз прикладних проблем відповідно до обраної теми дослідження;
- оригінальні особисті результати;
- обґрунтовані реальні пропозиції щодо удосконалення різних аспектів фахової діяльності педагога, відповідно до окреслених методологічних засад дослідження.

Кваліфікаційна робота виконується державною мовою кожним здобувачем освіти індивідуально у формі спеціально підготовленого рукопису.

Наукова робота повинна містити опрацьовані автором та перевірені експериментально, науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати. Основні ідеї, мету, завдання та результати оприлюднюється автором під час прилюдного захисту роботи.

Загальні вимоги до кваліфікаційної роботи здобувача освіти:

- актуальність теми дослідження;
- самостійність написання;
- новизна отриманих результатів;
- відповідність сучасному рівню розвитку науки та практики;
- об'єктивність;

- логічність та послідовність побудови роботи і викладу матеріалу;
- глибина дослідження та повнота висвітлення питань;
- точність та конкретність викладу матеріалу;
- переконливість аргументації висловлених думок, обґрунтованість висновків та рекомендацій;
- грамотне оформлення роботи.

Якість змісту та захисту кваліфікаційної роботи визначає рівень підготовленості та ступінь придатності здобувача освіти до наукової, професійної освітньої діяльності.

Тема кваліфікаційної роботи повинна бути лаконічною, відповідати вимогам спеціальності 013 «Початкова освіта» та вирішувати проблеми інноваційного характеру у галузі початкової освіти.

Проблематика дослідження та програмні результати навчання повинні відповідати професійним завданням, зафіксованим в освітній програмі спеціальності 013 Початкова освіта.

Вибір теми дослідження здійснюється здобувачем освіти самостійно із врахуванням пропозицій з орієнтованого переліку тем магістерських робіт, затверджених протоколом випускової кафедри.

Закріплення теми кваліфікаційної роботи, призначення наукового керівника затверджується відповідним розпорядженням завідувача кафедри і вноситься до протоколу кафедри.

1.3. Структура кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота як оригінальне теоретико-прикладне дослідження повинна мати певну логіку побудови, послідовність і завершеність.

Кваліфікаційна робота повинна містити такі структурні компоненти:

- індивідуальне завдання;
- відгук наукового керівника;

- одну рецензію фахівця з досліджуваної проблеми з вченим ступенем і званням (внутрішню або зовнішню);
- анотацію про зміст і результати дослідження українською мовою обсягом до 1 сторінки;
  - титульний аркуш;
  - зміст;
  - перелік умовних позначень (за необхідності);
  - вступ;
  - перший розділ – теоретичний (містить не менше, ніж два-три підрозділи);
  - другий розділ – експериментальний (містить не менше, ніж два-три підрозділи);
    - висновки до розділів;
    - загальні висновки;
    - список використаних джерел;
    - додатки.

1.4. Вимоги до структури та змісту кваліфікаційної роботи

Вимоги до структури:

Титульний аркуш кваліфікаційної роботи повинен містити (додаток А):

- найменування закладу вищої освіти, де виконана наукова робота (*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника*);
  - назву структурного підрозділу (*Педагогічний факультет*);
  - назву кафедри (*кафедра початкової освіти та освітніх інновацій*);
  - освітній рівень, на який претендує здобувач (*другий (магістерський) рівень вищої освіти*);

➤ тему кваліфікаційної роботи (*Психолого-педагогічні особливості формування толерантності у дітей молодшого шкільного віку*);

➤ прізвище, ім'я, по батькові автора;

➤ найменування спеціальності, освітньої програми;

➤ науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника;

➤ відомості про рецензента;

➤ місто і рік захисту роботи.

Зміст кваліфікаційної роботи. Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів, підрозділів, висновків, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Зразок оформлення змісту подано у додатку Д.

Анотація (додаток В) є стислим викладом основних результатів роботи. Вона подається українською мовою та повинна містити:

1) прізвище, ім'я по батькові автора; назву кваліфікаційної роботи;

2) вид роботи; спеціальність (шифр і назва); назву закладу освіти; місто, рік;

3) основні ідеї, результати та висновки роботи. Виклад матеріалу в анотації повинен бути стислим і точним.

У роботі варто використовувати синтаксичні конструкції, притаманні мові ділових документів, уникати складних граматичних зворотів.

Необхідно використовувати стандартизовану термінологію, уникати маловідомих термінів і символів;

4) ключові слова. *Ключовим словом* називається слово або стійке словосполучення із тексту анотації, яке з точки зору інформаційного пошуку несе змістове навантаження. Сукупність ключових слів повинна відображати поза контекстом основний зміст роботи. Загальна кількість ключових слів має бути в межах від

7 до 9. Ключові слова подаються у називному відмінку, в рядок, через кому.

Обсяг анотації повинен бути не більшим ніж 1 сторінка. Анотація українською мовою подається після змісту роботи.

Перелік умовних позначень. Якщо в роботі вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення, то їх перелік може бути поданий у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, а справа – їх детальне розшифрування. Якщо в роботі є спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ. Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. У ньому також подається загальна характеристика кваліфікаційної роботи. Зразок подано у *додатку Е*.

Рекомендована структура вступу така:

- 1) актуальність теми дослідження – 1 абзац;
- 2) аналіз останніх досліджень і публікацій – 1 абзац;
- 3) мета дослідження – 1 речення;
- 4) завдання дослідження – 5-6;
- 5) об'єкт дослідження – 1 речення;
- 6) предмет дослідження – 1 речення;
- 7) методи дослідження – 1 абзац;
- 8) теоретичне значення та наукова новизна одержаних результатів – не менше 1 абзацу;
- 9) практичне значення одержаних результатів дослідження;
- 10) база дослідження;
- 11) апробація результатів роботи, публікації;
- 12) структура роботи.

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу проблеми обґрунтовують актуальність та доцільність роботи для розвитку відповідної галузі, особливо на користь системи освіти України. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми чи наукового завдання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Це аналіз праць, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, а також виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується робота.

Мета дослідження. Необхідно сформулювати мету роботи і завдання, що мають бути вирішені для досягнення поставленої мети. При цьому, не варто формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Завдання дослідження повинні бути відображені у структурі розділів роботи. Зазвичай завдання дослідження починаються зі слів «з'ясувати», «дослідити», «визначити», «проаналізувати», «розглянути», «розкрити», «обґрунтувати», «сформулювати», «розробити», «запропонувати».

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему роботи, яка визначається на титульному аркуші як її назва.

Методи дослідження. Подають перелік методів дослідження, використаних для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно, визначаючи, що саме досліджувалось тим чи тим

методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Теоретичне значення та наукова новизна одержаних результатів. Подають коротку анотацію нових наукових положень (рішень), запропонованих студентом особисто. Необхідно показати яке значення мають запропоновані нові наукові положення (рішення) для науки і практики. Кожне наукове положення чітко формулюють, відокремлюючи його основну сутність і зосереджуючи особливу увагу на рівні досягнутої при цьому новизни. Сформульоване наукове положення повинно читатися і сприйматися легко і однозначно (без нагромодження дрібних і таких, що затемнюють його сутність, деталей та уточнень). Усі наукові положення з урахуванням досягнутого ними рівня новизни є теоретичною основою вирішеної в кваліфікаційній роботі наукової проблеми.

Практичне значення одержаних результатів розкриває практичний аспект застосування результатів дослідження у практиці роботи закладів освіти та професійній діяльності учителів початкових класів. У роботі треба подати відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації, як їх можна використати чи застосувати в освітньому процесі.

Апробація результатів роботи. Зазначається, на яких науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах оприлюднено результати дослідження, що викладені в роботі.

Вказується кількість статей у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій, де опубліковані результати роботи. Якщо автор брав участь у науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, засіданнях наукового гуртка із оголошенням результатів своєї роботи, результати досліджень були використані в освітніх чи інших випробовуваннях чи впроваджені у практику діяльності закладів загальної середньої освіти та має цьому підтвердження (опубліковані тези, статті або програма конференції за темою роботи, у якій магістрант брав участь), слід зазначити загальну кількість конференцій, їх назву, рік

та місце проведення, а також вказати кількість публікацій із цієї теми.

Структура роботи вказує наявність вступу, певної кількості розділів, списку використаних джерел, додатків, повний обсяг роботи в сторінках, а також обсяг, що займають додатки (із зазначенням їх кількості), список використаних джерел (із зазначенням кількості найменувань).

Основна частина кваліфікаційної роботи складається з розділів та підрозділів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Підрозділи одного розділу подають один за одним здійснивши відступ перед початком наступного підрозділу на 2 рядки.

У першому розділі зазвичай подають:

- огляд літератури за темою і вибір напрямів досліджень;
- виклад загальної методики й основних методів досліджень;
- розрахунково-аналітичну частину і методику досліджень; відомості про проведені теоретичні і/або прикладні дослідження;
- аналіз і узагальнення результатів досліджень.

У теоретичному розділі подається огляд літературних джерел, сутність основних педагогічних категорій, завдання, принципи, класифікації, чинники тощо. В огляді літератури студент окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою.

Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, здобувач освіти повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень у цій галузі.

В аналітичному розділі, як правило, обґрунтовують вибір напрямку досліджень, наводять методи вирішення завдань і їх порівняльні оцінки, розробляють загальну методику проведення досліджень.

Важливою складовою аналітичного розділу є всебічний аналіз реального стану порушеної проблематики та виявлення позитивних сторін, показників та існуючих недоліків. Обов'язковою

є власна оцінка автором виявлених тенденцій та обґрунтування висновків і пропозицій, спрямованих на вирішення обраної проблеми.

У рекомендаційному розділі викладають результати власних досліджень автора з висвітленням того нового, що він вносить у розроблення проблеми. Здобувач вищої освіти повинен давати оцінку повноти вирішення поставлених завдань, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів), їх порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць.

У цьому розділі подаються найважливіші пропозиції, моделі, стратегії, механізми вирішення досліджуваної освітньої проблеми.

У висновках (**Висновки до розділу 1, ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ**) викладають найважливіші наукові та практичні результати, одержані в кваліфікаційній роботі, які повинні містити формулювання розв'язаної наукової проблеми, її значення для системи освіти і шкільної практики.

Висновки повинні стисло відображати суть усієї роботи. Вони мають бути зроблені до кожного структурного підрозділу роботи, повинні бути чіткими і змістовними. У висновках необхідно наголосити на якісних і кількісних показниках, здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів, викласти рекомендації щодо їх використання. Рекомендований обсяг кожного окремого висновку – до однієї-двох сторінок. Приклад оформлення висновків подано у додатку Ж.

Список використаних джерел свідчить про обсяг опрацьованих джерел, рівень вивчення досліджуваної проблеми. Усі використані джерела нумерують і розміщують у списку в певній послідовності, а саме:

- список використаної джерельної бази можна розміщувати в порядку появи посилання на них у тексті;
- в алфавітному (кирилиця, латиниця) порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

Бібліографічний опис списку використаних джерел у кваліфікаційній роботі здобувача вищої освіти може оформлятися за вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302 : 2015 «Інформація та документація».

Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій:

1. MLA (Modern Language Association) style.
2. APA_{1, 2} (American Psychological Association) style.
3. Chicago/Turabian style₁.
4. Harvard style₁.
5. ACS (American Chemical Society) style.
6. AIP (American Institute of Physics) style.
7. IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) style.
8. Vancouver style₁.
9. OSCOLA.
10. APS (American Physics Society) style.
11. Springer MathPhys Style.

До додатків (ДОДАТКИ) за необхідності доцільно подавати допоміжний матеріал, яким недоцільно перевантажувати основну частину роботи:

- проміжні матеріали дослідження, формули та розрахунки;
- таблиці допоміжних даних та громіздкі таблиці;
- інструкції та методики, опис алгоритмів і програм вирішення освітніх завдань, розроблених у кваліфікаційній роботі;
- допоміжні ілюстрації та документи.

Індивідуальне завдання (додаток Б) видає керівник кваліфікаційної роботи. У ньому визначається план роботи, завдання, терміни виконання.

Індивідуальне завдання затверджується на засіданні випускової кафедри. Завдання на кваліфікаційну роботу (додаток Б) видається здобувачу освіти науковим керівником і є документом, що

визначає загальну структуру роботи та містить календарний план виконання кваліфікаційної роботи.

Завдання на кваліфікаційну роботу містить такі основні

КОМПОНЕНТИ:

- 1) тема кваліфікаційної роботи;
- 2) строк подання закінченої роботи на кафедру;
- 3) вихідні дані до роботи;
- 4) зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити);
- 5) перелік графічного матеріалу;
- 6) консультанти розділів роботи;
- 7) календарний план виконання кваліфікаційної роботи.

Відгук наукового керівника (додаток В) розкриває особистість здобувача як дослідника, його науково-дослідницький рівень.

Рецензія (внутрішня з іншої кафедри або зовнішня з іншого ЗВО) відображає аналіз кваліфікаційної роботи фахівцем з відповідної галузі знань (додаток Ж).

Кожна завершена кваліфікаційна робота направляється на рецензування.

Рецензія – це письмовий виклад рецензентом своїх зауважень, висновків та пропозицій, які, на його думку, повинні враховуватись при захисті роботи.

Рецензентами можуть бути провідні фахівці в галузі освіти, а також наукові та науково-педагогічні працівники науково-дослідних установ або ЗВО.

У рецензії мають бути відображені такі аспекти:

- оцінка актуальності теми дослідження;
- оцінка самостійності і адекватності роботи заявленій темі, грамотності і стильової майстерності автора, опанування ним спеціальної науко-педагогічної літератури;
- повнота вирішення наукової проблеми, її достовірність та новизна отриманих результатів, можливість реалізації запропонованих рекомендацій;

- висновок рецензента щодо наявності в кваліфікаційній роботі позитивних моментів та недоліків, узагальнений виклад переваг і недоліків;
- остаточний висновок щодо ступеня відповідності роботи вимогам, які ставляться до такого виду робіт;
- пропозиція щодо можливості допущення та конкретної оцінки кваліфікаційної роботи з урахуванням її захисту в ЕК – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та відповідною бальною оцінкою.

Підпис рецензента має супроводжуватись зазначенням його прізвища та ініціал, місця роботи, посади, наукового ступеня, вченого звання, а також має бути завірений печаткою організації, в якій працює рецензент.

Здобувач освіти під час захисту своєї роботи перед *Екзаменаційною комісією* має дати відповіді на усі зауваження наукового керівника і рецензента. До публічного захисту випускної роботи допускаються студенти, які повністю виконали усі вимоги навчального плану та отримали рецензію і позитивний відгук наукового керівника, пройшли успішну перевірку роботи на наявність запозичень та плагіату.

Готова кваліфікаційна подається на кафедру у вигляді переплетеного рукопису в твердій палітурці, до якого додаються:

- відгук наукового керівника;
- рецензія на кваліфікаційну роботу;
- перелік публікацій та сертифікатів, які відображають апробацію наукового дослідження здобувачем.

Здобувач освіти у кваліфікаційній роботі демонструє свою здатність до самостійної професійної діяльності як науковця, вміння користуватись різними джерелами та нормативно-правовими актами з досліджуваних питань і використовувати теоретичні положення науки для успішного виконання поставлених завдань.

Дослідник під час роботи над написанням кваліфікаційної роботи демонструє вміння користуватись науковим апаратом, систематизувати та аналізувати отримані дані, правильно оцінювати зміни, які відбуваються в галузі освіти та застосовувати

набуті знання під час вирішення конкретних завдань, які виникають у професійній діяльності вчителя початкових класів.

Важливою є здатність студента робити обґрунтовані висновки та надавати пропозиції щодо удосконалення функціонування системи освіти України.

Під час підготовки та написанні кваліфікаційної роботи слід уникати типових помилок.

Типові помилки у кваліфікаційній роботі:

- зміст роботи не відповідає плану роботи або не розкриває тему повністю чи в її основній частині;
- сформульовані розділи (підрозділи) не відображають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта дослідження;
- безсистемний виклад матеріалу, повторення тих самих думок і положень;
- логічні помилки, невміння виокремити головне;
- мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відображає специфіки об'єкта та предмета дослідження;
- автор не виявив самостійності, робота є компіляцією або плагіатом;
- не зроблено глибокого і всебічного аналізу чинних нормативних документів, нової спеціальної літератури (за останні 3 роки) з теми дослідження;
- кількість використаних джерел є недостатньою для всебічного вивчення теми або переважно використовувались підручники, а не спеціальна наукова література;
- поверхово висвітлено стан практики, невдало поєднано теорію з практикою;
- кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням або тексту роботи чи написані як підсумки;
- у роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал; – не досліджено іноземні джерела;

➤ бібліографічний опис джерел у списку використаних джерел наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту;

➤ наведено таблиці, діаграми, схеми, які не складені самостійно, а запозичені з підручника, навчального посібника, монографії тощо без посилань на джерело і без полемічної цілі;

➤ обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, робота виконана неохайно, з помилками.

Виконання кваліфікаційної роботи визначено навчальним планом як обов'язковий завершальний етап підготовки здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти.

РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ЕТАПІВ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2. 1. Визначення напрямку наукового дослідження

Умови написання та графік виконання кваліфікаційної роботи затверджується на початку навчального року, контролюється науковим керівником і відповідною кафедрою за якою закріплений здобувач вищої освіти. За порушення графіка здобувач освіти може бути недопущений до захисту.

Напрямок дослідження визначається відповідно до наукових інтересів студента, тематики наукових досліджень випускової кафедри, запитів та потреб регіональних закладів освіти.

Обираючи відповідний напрямок дослідження, доцільно скористатися запропонованим профільною кафедрою переліком тем, що може уточнюватись або доповнюватись за бажанням здобувача освіти та його наукового керівника.

2.2. Вибір і затвердження теми та плану роботи

Тема кваліфікаційної роботи повинна бути актуальною, мати теоретичне і прикладне значення, відповідати сучасному стану та перспективам розвитку науки, а також враховувати траєкторію особистісного освітнього розвитку здобувача освіти згідно до чинного в закладі вищої освіти **Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника** (URL <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/05/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.docx.pdf>.)

Пропозиції щодо вибору теми кваліфікаційної роботи магістрант обговорює з науковим керівником.

Обрання керівника і теми роботи визначається написанням відповідної заяви. Згідно подання наукових керівників кафедра розглядає запропоновану тематику кваліфікаційних робіт й ухвалює рішення щодо їх затвердження.

Тема кваліфікаційної роботи і науковий керівник закріплюються за магістрантом рішенням кафедри не пізніше, як на початку другого місяця першого семестру навчання.

Зміна або уточнення затвердженої теми допускається не пізніше 2-х місяців до попереднього захисту дослідження на кафедрі.

Основні обов'язки наукового керівника кваліфікаційної роботи:

- допомога магістрантові у виборі теми кваліфікаційної роботи;
- погодження календарного плану щодо завдань на кваліфікаційної роботи, контроль за виконанням;
- допомога у формуванні змісту кваліфікаційної роботи;
- надання систематичних консультацій щодо порядку, послідовності виконання кваліфікаційної роботи, визначення змісту та обсягу відповідних частин роботи;
- допомагати студентові добирати наукові джерела, спеціалізовані дані (юридичні, архівні, статистичні тощо), які доцільно використовувати під час виконання роботи;
- надання консультацій з питань виконання кваліфікаційної роботи та залучення консультантів щодо відповідних розділів роботи (за необхідності);
- перевірка виконання проміжних етапів підготовки кваліфікаційної роботи і надання допомоги в її науковому редагуванні;
- систематичний контроль щодо якості виконання кваліфікаційної роботи;

- спрямування здобувача освіти в питаннях апробації кваліфікаційної роботи;
- підготовка висновку на засідання кафедри про допуск кваліфікаційної роботи до захисту в екзаменаційній комісії;
- написання відгуку на кваліфікаційної роботи.

2.3. Проведення досліджень і написання роботи

Зміст кваліфікаційної роботи повинен відповідати темі дослідження, мати чітку логіку поєднання теоретико-методичної, аналітичної та конструктивної частин (*Додаток Д*).

Під час розробки та обговорення плану дослідження необхідно скласти поетапний календарний план написання кваліфікаційної роботи згідно із затвердженим регламентом.

Невиконання графіка та відхилення від регламенту є підставою для недопущення студента до захисту роботи.

Головним завданням є написання кваліфікаційної роботи відповідно до затверджених теми та плану.

Здобувач вищої освіти має ґрунтовно ознайомитись з теоретичними засадами обраної теми на підставі аналізу літературних джерел, узагальнити існуючі підходи та обґрунтувати методичний фундамент своїх досліджень.

РОЗДІЛ 3. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ, ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Загальні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи

Оформлення кваліфікаційної роботи має відповідати загальним вимогам до наукових робіт.

Текст кваліфікаційної роботи набирають на комп'ютері через 1,5 міжрядкові інтервали (29-30 рядків на сторінці), друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм), шрифт текстового редактора – **Word Times New Roman**, розмір кегля **14 мм**. Поля: зліва – не менше 25 мм, справа – не менше 15 мм, зверху і знизу – не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту однаковою.

Обсяг кваліфікаційної роботи має містити не менше 60 сторінок основного тексту роботи.

Кожну структурну частину роботи починають із нової сторінки. Заголовки структурних елементів роботи (**ЗМІСТ, АНОТАЦІЯ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, ВСТУП, РОЗДІЛ 1, 2.., ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ**) друкують великими літерами симетрично до тексту по центру сторінки (без крапки), шрифт напівжирний.

ЗМІСТ. Зазначають назви усіх структурних елементів роботи та номери їх початкових сторінок.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ надається у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. Друкується у дві колонки, у лівій за абеткою наводять скорочення, у правій – детальне розшифрування.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, додатків, рисунків, таблиць подають арабськими цифрами без знака №.

Нумерація сторінок кваліфікаційної роботи має бути наскрізною і проставлятися у правому верхньому куті аркуша без крапки. Першою сторінкою є титульний аркуш, який входить до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться.

Нумерація сторінок проставляється, починаючи з другої сторінки тексту. Після титульного аркуша розміщують анотацію. По центру великими літерами й напівжирним шрифтом пишуть слово **АНОТАЦІЯ**. Її розмір повинен становити 1 сторінку.

Складові кваліфікаційної роботи **«ЗМІСТ»**, **«ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ»**, **«ВСТУП»**, **«ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ»**, **«СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ»** не нумерують.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ» та з нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами. Кожний розділ починають з нової сторінки.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапки.

Наприклад: **«2. 3.»** (третій підрозділ другого розділу), за якою у тому ж рядку зазначають заголовок підрозділу. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу напівжирним шрифтом. Наприкінці заголовка крапки не ставлять. Між підрозділами ставлять **2** пропуски. **Титульний аркуш (додаток А).**

Скорочення у назвах міністерства, закладу вищої освіти та теми роботи не допускаються.

Оформлення посилань на інформаційні джерела. Під час роботи з різними джерелами науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, оскільки найменше скорочення може спотворити зміст, викладений автором.

3.2. Правила цитування та посилання на використані джерела

У процесі роботи над кваліфікаційною роботою необхідно робити посилання на використані джерела, ідеї і висновки, на яких розроблюється проблема і вирішуються завдання дослідження, а також на рисунки, таблиці, матеріали додатка (Додаток А), які наводяться в самій роботі. Це дає змогу відшукати документи і перевірити достовірність цитованих відомостей, допомагає краще з'ясувати зміст тексту роботи.

Загальні вимоги до цитування такі:

Традиційно в наукових дослідженнях використовуються цитати – дослівні уривки з використаних джерел, щоб за їх допомогою обґрунтувати, підтвердити або доповнити власну думку.

Текст цитати береться у лапки і наводиться без жодних змін, зі збереженням особливостей авторського написання, зокрема орфографії, пунктуації і шрифтових виділень. Якщо доводиться цитувати не все речення, а лише окремі слова чи фрази (за умови, що думка автора не буде спотворена), то такі вислови беруться в лапки, пропуск позначається трьома крапками, вказується джерело, звідки запозичена думка. В такому разі може змінюватися навіть відмінок у слові чи словосполученні, якщо цитата не є повною і підпорядковується синтаксичній будові фрази, частиною якої вона стає. При цитуванні та переказі джерел найчастіше використовуються такі словосполучення:

Автор зазначав / зазначає: «...»

Як твердив / твердить...

Згідно твердження...

За словами...

На думку...

Як справедливо зазначив / зазначає...

Науковець так характеризує (описує, подає)...

Автор наголошує на...

З точки зору автора...

Автор визначає (пропонує, рекомендує, вважає, стверджує, підкреслює)...

Цитати мають подаватися лише з першоджерел, а не з праць інших авторів. Лише в тих випадках, коли першоджерело недоступне, можна скористатися цитатою, опублікованою в іншому виданні; тоді перед бібліографічним джерелом вказується: «цитуються за...» або «цит. за...».

Якщо автор наукового дослідження робить у чужій цитаті певні виділення (курсив, жирний шрифт тощо), аби акцентувати увагу на певному понятті чи фразі, то слід в дужках зробити відповідне застереження, вказуючи власні ініціали. Наприклад, *(курсив наш. – Л.Х.)*. Подібні позначення доречні при власному перекладі тексту з іншої мови, якщо такого перекладу не існує чи він не збігається з уже відомим *(переклад наш. – Н. С.)*. Доцільно подавати перекази текстів інших авторів, максимально точно дотримуючись їх викладу, не допускаючи викривлення думок.

Кожна цитата неодмінно супроводжується посиланням на використане джерело. Недотримання цієї обов'язкової умови призводить до плагіату.

Коли текст дослідження перевантажений цитатами і суцільними посиланнями на авторитетів, то виникає підозра у відсутності авторських міркувань і знань самого дослідника; робота набуває характеру компіляції, перетворюється на «дайджест» чи хрестоматію «розумних ідей» попередників.

Посилання в тексті наводять у квадратних дужках із зазначенням джерела та сторінки, а саме: **[32, с. 85]**. Перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга – номеру сторінки.

Посилатися потрібно на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал не включений до останнього видання. Коли використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел із великою кількістю сторінок, тоді в

посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела, на яке є посилання в роботі.

Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1; 5; 7]...».

Якщо в тексті кваліфікаційної роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, то можна наводити посилання у квадратних дужках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань. До прикладу: Цитата в тексті: «...експеримент використовується для перевірки гіпотези і виділення причинно-наслідкових залежностей між факторами, що впливають на об'єкт, який вивчається» [8, с. 144]. Відповідний опис у переліку посилань: Руснак І. Магістерська робота з педагогіки: навчально-методичний посібник. Чернівці, 2005. 208 с.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи того друкованого твору потрібно наводити цитати. Науковий етикет передбачає точне відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування:

1) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

2) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців під час цитування допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині,

наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

3) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

4) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, потрібно бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

5) якщо необхідно виявити ставлення автора ДР до окремих слів або думок із цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання. У ДР можна скорочувати слова і словосполучення відповідно до ДСТУ 3582–2013 «Інформація та документація».

Наприкінці кваліфікаційної роботи наводиться **список використаних джерел**. До цього списку включають публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі та чий дослідження прямо чи опосередковано використано для засвідчення авторської думки. Усі джерела наводять мовою видання.

3.3. Бібліографічний опис списку використаних джерел

Бібліографічний опис списку використаних джерел у кваліфікаційній роботі автор може оформляти за його вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302 : 2015 «Інформація та документація».

Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій.

3.4. Оформлення допоміжних матеріалів

Допоміжними матеріалами є: ілюстрації (схеми, діаграми, графіки, креслення тощо), формули, таблиці, додатки.

Ілюстрації позначають словом Рис. і нумерують послідовно в межах розділу, крім ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації через крапку.

Наприклад, **Рис. 1. 2.** – другий рисунок першого розділу. Номер, назва ілюстрації та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією, відокремлених крапкою.

Наприклад: **Рис. 2. 3. Показники готовності вчителя до педагогічної діяльності.**

Рис. 2.4. Результати опитування батьків щодо важливості інклюзивної освіти для соціалізації дитини в суспільстві.

Ілюстрації слід наводити безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Ілюстрації, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрацію, розміри якої більше формату А 4, рекомендовано розміщувати в додатках. Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць.

Таблицю потрібно розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті. При цьому в тексті слово «таблиця» пишуть скорочено: «...у **табл. 2. 1.**». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації скорочено пишуть слово «дивись»: «**див. табл. 3. 2.**».

Таблиці нумерують арабськими цифрами наскрізною нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться в додатках.

Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, таблиця 2.1. –

перша таблиця другого розділу і розміщується у крайньому правому положенні над назвою таблиці.

Назву таблиці друкують жирним шрифтом малими літерами (крім першої великої) і розміщують над таблицею. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці. Наприклад:

Таблиця 2.2.

Рівні готовності до .....

Формули нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули в розділі, відокремлених крапкою. Номер формули зазначають на рівні формули в круглих дужках у крайньому правому положенні, наприклад: (2.1.) (перша формула другого розділу).

Посилання на формули надають порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2. 1.)».

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів формули наводять під нею в тій послідовності, у якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта записують з нового рядка.

Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Кожна формула відокремлюється від тексту одним вільним рядком. Під час написання кваліфікаційної роботи магістрант повинен посилатися на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розробляються проблеми, завдання, питання, вивченню яким присвячено дослідження.

Такі посилання дають змогу відшукати документи, перевірити достовірність відомостей про цитування документа, забезпечують необхідну інформацію про нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг.

3.5. Додатки до кваліфікаційної роботи

Кожний додаток друкується з нової сторінки. Справа вгорі сторінки малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» (але без знаків №) і велика літера, що позначає додаток. Наприклад: Додаток Б.

Додатки позначають великими літерами української абетки, окрім Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, Додаток А. Додаток повинен мати заголовок, надрукований малими літерами з першої великої.

Текст кожного додатка, може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка.

Якщо зміст додатка не вміщується на одну сторінку, то на наступній сторінці у верхньому правому куті зазначається «Продовження додатка...». На останній сторінці наведеного додатку зазначаємо: «Закінчення додатка...».

3.6. Перевірка кваліфікаційної роботи на академічний плагіат

Порядок розгляду фактів академічного плагіату та інших видів порушень академічної доброчесності здійснюється на основі та у відповідності до «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника».

<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

Кваліфікаційна робота здобувача має виконуватися із застосуванням загальних засад та правил наукової етики та академічної доброчесності. Під час виконання роботи здобувач освіти зобов'язаний:

- з повагою ставитися до авторських прав інших осіб, дослідження яких він використовує при виконанні роботи;
- коректно застосовувати інформацію з інших джерел шляхом здійснення належного цитування;
- не допускати проявів академічної недоброчесності, серед яких академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація тощо.

Академічним плагіатом вважається – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Серед інших видів порушень академічної доброчесності, окрім академічного плагіату, слід згадати такі:

- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу;
- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої діяльності процесу;
- формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування [ ].

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації [2].

Кваліфікаційна робота, у якій виявлено ознаки академічного плагіату або іншого виду порушення академічної доброчесності, не допускається до захисту та повертається студенту на виправлення та доопрацювання.

Види академічної відповідальності (зокрема, додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, що мають бути затверджені (погоджені) основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності (п. 3. 3. Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника).

Для уникнення академічного плагіату при написанні роботи здобувач освіти повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі дані.

Якщо в роботі використано запозичений матеріал без посилання на автора та джерело, то робота за рішенням кафедри знімається з розгляду. Перевірці на плагіат підлягає основна частина роботи (без списку використаних джерел та додатків) в електронному вигляді у представлених форматах: *.doc, *.docx, *.rtf.

Кожен структурний підрозділ рішенням вченої ради затверджує відсотки унікальності кваліфікаційної роботи.

Перевірку на плагіат забезпечує одноразово і безкоштовно ректорат університету. Випускові кафедри забезпечуються демоверсіями ліцензійної програми на плагіат.

Науковий керівник та здобувач освіти попередньо повинні бути ознайомлені з встановленими програмою показниками щодо оригінальності тексту. Якщо встановлено факт академічного плагіату або іншого виду порушення академічної доброчесності, то відповідальність лежить на авторіві роботи.

Перевірка на плагіат має бути здійснена не пізніше ніж за 20 днів до захисту роботи, враховуючи і строк перевірки.

Перевірка не повинна перевищувати десяти днів. Результати перевірки на академічний плагіат потрібно обговорити на засіданні випускової кафедри.

Процедура перевірки на плагіат та її наслідки регулюються ***«Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»***.

РОЗДІЛ 4. ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

4.1. Підготовка та захист кваліфікаційної роботи

Загальні рекомендації щодо захисту наукових робіт.

Підготовка до захисту – відповідальна справа, адже успішність виступу на захисті серйозно впливає на остаточну оцінку за виконання самостійної дослідницької роботи.

Підготовка до захисту складається з кількох етапів, першим з яких є підготовка тексту усного повідомлення. Наявність написаного тексту – це необхідність, продиктована суворим регламентом захисту.

Структурно текст усного повідомлення складається з трьох логічно взаємопов'язаних частин, кожна з яких є самостійним смисловим блоком.

У першій (вступній) частині називається тема роботи, коротко висвітлюється сучасний стан розробки наукової проблеми, якій присвячено роботу, визначається об'єкт, предмет, мета, конкретні завдання і методи дослідження, стисло описується структура роботи.

Середня, найбільша за обсягом, частина присвячена результатам дослідження та їх інтерпретації.

У заключній частині подано загальні висновки і практичні рекомендації. У виступі мають бути чітко позначені початок і кінець повідомлення, і прозвучати подяка присутнім за увагу. Загальний обсяг тексту усного повідомлення не повинен перевищувати 2-3 сторінки, надрукованих через півтора міжрядкові інтервали.

Запропонована структура є найбільш загальною. Вона може бути конкретизована, змінена залежно від особливостей і змісту роботи.

До тексту виступу можна підготувати ілюстративні матеріали (схеми, таблиці) на демонстраційних плакатах, або презентацію у вигляді слайдів зроблених за допомогою програми *Microsoft Power Point, Canva та ін.* Вони мають допомогти успішно викласти мету дослідження, його методику й основні результати. Якщо здобувач вищої освіти вирішив використати такі матеріали, йому слід обов'язково включити в текст повідомлення про посилання на них.

Ілюстративні матеріали, про які в усному повідомленні нічого не сказано, лише погіршать враження від виступу.

Оскільки текст виступу сприймається на слух, його слід критично оцінити й максимально наблизити до усного мовлення.

З цією метою варто дотримуватися рекомендацій:

- довгі речення по можливості замінити короткими;
- у «ключових позиціях» тексту ввести звертання до слухачів, покликані активізувати їхню увагу, наприклад: «Як ви знаєте...»;
- в окремих місцях доповіді замість розповідних речень ввести запитання й відповіді, наприклад: «Чи правильна така думка?»;
- виразити словами смислові зв'язки між частинами доповіді, наприклад: «Далі перейдемо до розгляду...», «Наступна проблема...»;
- замінити дієприслівникові та дієприкметникові звороти окремими реченнями з дієслівними формами.

Дотримання перелічених рекомендацій поживляють виклад, полегшують сприйняття усного повідомлення слухачами.

Коли доповідь готова, слід позначити в тексті паузи й ті місця, які доповідач переказуватиме своїми словами. Після цього текст доповіді слід кілька разів прочитати вголос. По-перше, це надасть змогу ще раз критично оцінити текст і точно визначити, скільки часу займатиме повідомлення, по-друге – психологічно підготуватися до виступу.

Корисно провести своєрідну репетицію доповіді у присутності друзів або записати своє повідомлення на цифровий носій. Не варто відкладати це на останній день. Слід закінчити цю роботу за день-два до захисту і зробити перерву, для того щоб повідомлення остаточно вклалося у пам'яті.

Успішний виступ залежить не тільки від наявності добре продуманого тексту чи того, як добре доповідач знає текст, а й від того, як цей текст прочитано, від манери триматися, характеру відповідей на запитання членів комісії та присутніх.

Під час захисту слід говорити ясно, спокійно, впевнено, граматично правильно, виразно, дотримуючись літературної вимови. Доповідач, який поспішає, «ковтаючи» закінчення, або говорить тихо й нерозбірливо, справляє погане враження.

Не краще враження залишає і той, хто не може відірватися від тексту й через це не бачить слухачів, не відчуває їх реакції.

Відповіді на запитання мають бути короткими і по суті. Перш ніж відповідати, слід уважно вислухати запитання. Якщо воно незрозуміле, потрібно попросити уточнити його.

Кількість і характер запитань на захисті наукової роботи значною мірою залежать від успішності виступу. Зазвичай, велика кількість запитань виникає у членів комісії тоді, коли з доповіді не зрозуміло, що повинен був зробити автор або, що він зробив.

Отже, підготувавши добре структуроване, ґрунтовне повідомлення, доповідач зменшує кількість можливих запитань.

При підготовці до захисту кваліфікаційної роботи слід враховувати, що коло запитань, які можуть поставити члени комісії, може бути ширшим за тему наукової роботи, адже на захисті з'ясовується не тільки рівень орієнтації в темі дослідження, а й рівень загальної підготовки доповідача.

4.2. Алгоритм захисту кваліфікаційної роботи

Упродовж навчання за освітньою програмою другого (магістерського) рівня кафедра повинна передбачити в планах

засідань кафедри чи наукових семінарів періодичну звітність керівника та здобувача освіти щодо виконання кваліфікаційної роботи.

Після перевірки на академічний плагіат (не пізніше ніж за 10 календарних днів до початку офіційного захисту) магістрант проходить процедуру попереднього захисту, відповідно до якого кафедра приймає остаточне рішення про допуск до захисту.

Попередній захист відбувається на випусковій кафедрі. Інформацію про допуск студентів до захисту кваліфікаційної роботи випускова кафедра подає в деканат факультету (інституту) як витяг з протоколу засідання кафедри, що містить дані про студентів та теми їхніх робіт.

До початку роботи Екзаменаційної комісії (ЕК) секретар відповідної Екзаменаційної комісії формує такі **матеріали до захисту кваліфікаційних робіт**:

- виконана кваліфікаційна робота;
- письмовий відгук наукового керівника (наукового консультанта);
- рецензія;
- подання голові Екзаменаційної комісії щодо захисту роботи.

Окрім того, можуть бути подані інші матеріали, що характеризують наукову і практичну цінність виконаної роботи: друквані статті, тези, доповіді за темою роботи, документи, які підтверджують практичне застосування роботи тощо.

Захист кваліфікаційної роботи проводиться на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії за участю не менше ніж половини її складу при обов'язковій присутності голови комісії чи його заступника.

Члени Екзаменаційної комісії ознайомлюються зі змістом роботи заздалегідь.

Тривалість захисту кваліфікаційної роботи встановлюється до 10-ти хвилин.

Структура захисту кваліфікаційної роботи:

- доповідь здобувача вищої освіти про зміст та основні положення роботи;
- відповіді на запитання, адресовані автору кваліфікаційної роботи, від членів Екзаменаційної комісії та осіб, присутніх на захисті;
- виступ наукового керівника або оголошення його відгуку;
- виступ рецензента або оголошення його рецензії;
- відповіді здобувача на зауваження, висловлені в рецензії на роботу;
- завершальне слово здобувача вищої освіти;
- рішення ЕК щодо оцінки роботи.

4.3. Рекомендації щодо підготовки захисту кваліфікаційної роботи

Доповідь необхідно підготувати заздалегідь. Вона може супроводжуватися мультимедійними чи технічними матеріалами. Доповідь не повинна перевищувати за часом 5-7 хвилин.

Доповідь починається зі звертання: *«Вельмишановний пане голово! Шановні члени екзаменаційної комісії!..»*.

Далі здобувач вищої освіти коротко обґрунтовує актуальність теми дослідження, розкриває мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, показує, що вдалося встановити, виявити, довести і якими методами це досягнуто.

У виступі потрібно також засвідчити елементи новизни дослідження. Особливу увагу необхідно приділити результатам, отриманим особисто автором (що саме запропоновано, одержано, удосконалено, рекомендовано тощо), обґрунтуванню їх достовірності, значущості для теорії та практики.

У прикінцевій частині доповіді викладають основні результати та висновки роботи, їх реалізацію, можливі шляхи

подальшого використання. При цьому здобувача вищої освіти повинен врахувати, що його роботу члени Екзаменаційної комісії вивчали заздалегідь, а зацікавлені особи мали змогу ознайомитися з її змістом на кафедрі. У зв'язку з цим будувати виступ потрібно з огляду на нові теоретичні і прикладні положення, які автор розробив особисто.

Важливо, щоб мовлення здобувача вищої освіти було чітким, відповідати нормам сучасної української літературної мови, зрозумілим і переконливим.

Під час захисту кваліфікаційної роботи здобувач зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження, зазначені у відгуку та рецензії, а також у виступах на захисті.

Оголошення результатів та оцінювання

Засідання Екзаменаційної комісії, на якому відбувається захист кваліфікаційної роботи, оформляється протоколом.

Результати захисту роботи визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та відповідними балами згідно європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «Е», «FX», «F»), які оголошують у той самий день (відразу після оформлення протоколів засідання Екзаменаційної комісії, підписаних головою, членами та секретарем, які брали участь у засіданні).

Рішення про оцінку знань, виявлених під час захисту роботи, приймається Екзаменаційною комісією на засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів її членів, які брали участь в її засіданні.

При однаковій кількості голосів, голос голови Екзаменаційної комісії є вирішальним. Здобувачі вищої освіти, які виявили особливі здібності до наукової творчості, захистили кваліфікаційну роботу на «відмінно», мають наукові публікації, є переможцями Всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт, можуть бути рекомендовані членами Екзаменаційної комісії до вступу в аспірантуру.

Якщо захист кваліфікаційної роботи не відповідає вимогам рівня атестації, члени Екзаменаційної комісії приймають рішення про те, що здобувач вищої освіти є неатестованим, про що відзначається у протоколі.

Здобувач, який отримав незадовільну оцінку під час захисту кваліфікаційної роботи, відраховується з закладу вищої освіти, про що йому видається *академічна довідка*. У випадку неявки здобувача на засідання Екзаменаційної комісії для захисту роботи, у протоколі відзначається, що його *не атестовано у зв'язку з неявкою на засідання Екзаменаційної комісії*.

Здобувачі вищої освіти, які у встановлений строк не захистили кваліфікаційної роботи, мають право на повторний її захист у наступний строк роботи Екзаменаційної комісії протягом 3 років після закінчення ЗВО на засадах, визначених Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника.

Якщо захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, Екзаменаційної комісії встановлює, чи може здобувач подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою.

Усі засідання Екзаменаційної комісії протоколюються, вносяться оцінки, одержані при захисті кваліфікаційної роботи, особливі думки і зауваження членів комісії, вказуються кваліфікація та державний документ (з відзнакою чи без відзнаки), що видається здобувачеві-випускнику. Протокол підписують голова та члени Екзаменаційної комісії, які брали участь у засіданні.

Після закінчення роботи Екзаменаційної комісії голова комісії складає звіт, у якому дається аналіз рівня підготовки випускників зі спеціальності, якість виконання кваліфікаційних робіт, відповідність тематики та змісту робіт сучасним вимогам, характеристика знань студентів, виявлених під час захисту, недоліки в підготовці з окремих дисциплін (питань), висловлюються рекомендації щодо поліпшення навчального процесу.

Рукописи кваліфікаційних робіт та їх електронні версії, передані у десятиденний термін після захисту відповідно до акту передачі, зберігаються впродовж п'яти років у науковій бібліотеці ЗВО.

Загальні підсумки роботи Екзаменаційної комісії обговорюються на засіданні вченої ради педагогічного факультету.

4.4. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Екзаменаційна комісія під час визначення підсумкової оцінки кваліфікаційної роботи враховує змістовні аспекти роботи та якість її захисту.

Під час оцінювання кваліфікаційної роботи беруть до уваги:

- вміння автора стисло, послідовно й чітко викласти сутність та результати дослідження;
- обґрунтованість мети роботи, логічність поставлених завдань і шляхи їх вирішення;
- відповідність розробки, аналізу, рішення проблеми кваліфікаційному рівню магістра;
- змістовність і цілісність структури кваліфікаційної роботи;
- інформативність заголовків і підрозділів щодо їхнього змісту, а також їх зв'язок з іншим текстом, логічний зв'язок між проблемою і розподілом кваліфікаційної роботи на розділи та підрозділи;
- оригінальність, правильна визначеність об'єкта і предмета дослідження;
- вміння знаходити і опрацьовувати наукову інформацію;
- використання сучасних методів обробки й аналізу інформації;
- надійність методів дослідження та достатність глибини дослідження;
- ґрунтовність отриманих теоретичних висновків, чіткість висновків і рекомендацій;

- практична цінність результатів дослідження й можливість їх практичного впровадження;
- правовий та соціально-економічний ефект від впровадження результатів дослідження;
- наявність всіх необхідних структурних елементів у роботі та їх логічна послідовність;
- відповідність кваліфікаційної роботи встановленим вимогам;
- загальне оформлення роботи;
- здатність автора аргументовано захищати свої пропозиції, думки та погляди;
- загальний рівень підготовки автора та володіння культурою наукової комунікації.

Результати захисту кваліфікаційних робіт оцінюються з використанням:

- Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «Е», «FX», «F»);
- національної системи («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»);
- системи Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (100-бальна шкала).

Особливості оцінювання різних форм кваліфікаційної роботи деталізуються підрозділами університету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Положення про організацію освітнього процесу...». URL: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf (Дата звернення 01.03.2023).
2. «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ПНУ...». URL: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf. (Дата звернення 01.03.2023).
3. «Кодекс честі...». URL: <https://bit.ly/3FfqNCM>. ..» (Дата звернення 01.03.2023).
4. «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності в освітньому процесі та науково-дослідній роботі здобувачів освіти...». URL: <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>. (Дата звернення 01.03.2023).
5. «Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ПНУ». URL: [Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені...](#) (Протокол № 8 від 20.04.2023р. Педагогічного факультету). (Дата звернення 01.03.2023).
6. Червінська І. Б. Наукова робота студентів: від теорії до практики: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2023. Вид-во Симфонія Форте, 2023. 72 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Взірець титульного аркуша

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему:

Виконав(ла): здобувач(ка) вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта
освітньо-професійної програми «Початкова
освіта», групи ____

_____
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

Науковий керівник _____
*(прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання,
посада)*

Рецензент _____
*(прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання,
посада)*

Взірець індивідуального завдання

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Затверджено на засіданні кафедри
початкової освіти та освітніх інновацій
Протокол № від _____
Завідувач кафедри _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____
- Науковий керівник роботи _____
2. Перелік питань, які потрібно розробити
3. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

п/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки

Здобувач вищої освіти _____
(прізвище та ініціали) (підпис)

Науковий керівник роботи _____
(прізвище та ініціали) (підпис)

**Взірець форми відгуку наукового керівника
ВІДГУК
на кваліфікаційну роботу**

(прізвище, ім'я здобувача вищої освіти)

на тему (назва теми) _____

(Текст відгуку)

Загальна оцінка кваліфікаційної роботи та висновки щодо рекомендації до захисту в ЕК.

Науковий керівник

(ініціали, прізвище)

(посада, місце роботи)

підпис

“ ” _____ 20__ р.

Взірець структури змісту кваліфікаційної роботи
ЗМІСТ

ВСТУП**РОЗДІЛ 1. (НАЗВА РОЗДІЛУ)**

1.1. (Назва підрозділу)

1.2. (Назва підрозділу)

1.3. (Назва підрозділу)

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. (НАЗВА РОЗДІЛУ)

2.1. (Назва підрозділу)

2.2. (Назва підрозділу)

2.3. (Назва підрозділу)

Висновки до розділу 2

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ****ДОДАТКИ**

Зразок «ЗМІСТУ»

Тема: «Розвиток зв'язного мовлення першокласників засобами лінгводидактики»

ЗМІСТ**ВСТУП****РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ**

1.1. Сутність і характеристика зв'язного мовлення

1.2. Сутність і характеристика розповіді-роздуму

1.3. Взаємозв'язок мислення і мовлення у роздумах школярів

1.4. Проблема навчання школярів розповідей в педагогіці та лінгводидактиці

Висновки розділу 1

РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ СКЛАДАТИ РОЗПОВІДІ-РОЗДУМИ

2.1. Характеристика рівнів сформованості вмінь учнів першого класу складати розповіді-роздуми

2.2. Експериментальна методика навчання першокласників складати розповідь-роздум

2.3. Порівняльна характеристика рівнів сформованості вмінь учнів першого класу складати розповіді-роздуми

Висновки до розділу 2

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ****ДОДАТКИ**

Примірний взірець АНОТАЦІЇ

АНОТАЦІЯ. Обух Наталія Ярославівна. Психолого-педагогічні особливості формування толерантності у дітей молодшого шкільного віку.

Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) освітнього рівня зі спеціальності 013 «Початкова освіта», Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, 2023.

У кваліфікаційній роботі на підставі опрацювання масиву наукової літератури та вивчення практичного досвіду діяльності закладів загальної середньої освіти та закладів позашкільної освіти, описано теоретико-методологічні засади формування толерантності учнів молодшого шкільного віку.

У роботі виокремлено та узагальнено психолого-педагогічні особливості формування толерантності в учнів початкової школи, уточнено освітній контент поняття «толерантність», увиразнено шляхи формування толерантності учнів початкової школи.

Практичне значення одержаних результатів полягає у визначенні інноваційних форм, методів та технологій формування толерантності зростаючої особистості з метою підвищення рівня вихованості та доброзичливого ставлення до інших людей. Матеріали дослідження можуть бути використані педагогами-практиками, вчителями ЗЗСО, педагогами закладів позашкільної освіти, студентами педагогічних спеціальностей закладів вищої освіти. Результати дослідження апробовані в освітньому процесі ЗЗСО І-ІІІ ст. №7.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

Ключові слова: толерантність, компроміс, гуманізм, повага, освітній процес, педагогічні особливості.

Взірець вступу до кваліфікаційної роботи

ВСТУП

Актуальність дослідження визначається необхідністю реалізації концепції мовної освіти в Україні, у яких значна увага приділяється формуванню мовленнєвої компетенції учня, вихованню мовної особистості.

Теоретичний зміст та розвивальний потенціал проблеми виражено у дослідженнях учених О. Онопрієнко, Н. Самойленко....

Проведений контент-аналіз наукових видань засвідчив...

Протиріччя, що виникли між необхідністю навчання учнів першого класу складати розповідь-роздум та її несистемним використанням у процесі мовленнєвого розвитку дітей, між практичною потребою методики навчання учнів складати розповідь-роздум та недостатньою теоретико-методичною розробленістю проблеми зумовили вибір теми дослідження **«Розвиток зв'язного мовлення першокласників у процесі складання розповідей-роздумів»**.

Мета дослідження – визначити й науково обґрунтувати педагогічні умови та розробити експериментальну методику навчання дітей першого класу складати розповіді-роздуми.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати стан проблеми у педагогічній теорії та практиці.
2. Виявити критерії та показники й схарактеризувати рівні сформованості вмінь першокласників складати розповіді-роздуми.
3. Виявити та науково обґрунтувати педагогічні умови розвитку зв'язного мовлення першокласників у процесі складання розповідей-роздумів.
4. Розробити й апробувати методику навчання учнів першого класу складати розповіді-роздуми.

Об'єкт дослідження – навчально-мовленнєва діяльність учнів першого класу.

Предмет дослідження – педагогічні умови навчання першокласників складати розповіді-роздуми.

Методи дослідження: *теоретичні* – аналіз лінгвістичної літератури з метою визначення істотних ознак роздуму; аналіз психолого-педагогічної, програмно-методичної, лінгводидактичної літератури; розробка експериментальної системи мовленнєвих вправ і дидактичних ігор; порівняльна характеристика результатів навчання

дітей складати розповіді-роздуми; *емпіричні* – спостереження за мовленнєвою діяльністю дітей на уроках, екскурсіях, в ігровій та трудовій діяльності; анкетування вчителів з метою обізнаності та визначення місця розповіді-роздуму в освітньому процесі; педагогічний експеримент з метою навчання учнів першого класу складати розповіді-роздуми; *статистичні* – кількісний і якісний аналіз експериментальних даних щодо з'ясування рівнів сформованості вмінь дітей складати розповідь-роздум.

Теоретичне значення та наукова новизна одержаних результатів _____

Практичне значення дослідження полягає у _____ розробці поетапної методики навчання першокласників складати розповіді-роздуми, у якій сформульовано мету й завдання навчання розповідей-роздумів на підготовчому, репродуктивному та діяльнісному етапах....

База дослідження: _____

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення і висновки висвітлено _____

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

**Взірці оформлення списку літератури
згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та
документація. Бібліографічне посилання. Загальні
положення та правила складання» з урахуванням
правок (код УКНД 01.140.40) детально подані на
<http://lib.ru.if.ua>**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дичківська О. О. Інноваційний менеджмент : конспект лекцій. Київ : ДІА, 2018. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Історія України. Львів, 2017. 153 с. 3. Лазор О. Я. Державне управління у сфері реалізації освітньої політики в Україні: організаційно-правові засади : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2018. 542 с. 4. Ваш О. М. Етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 104 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мартиненко З. Е., Макар І. В. Управління закладом освіти: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2017. 296 с. 2. Палеха В. І., Карпова П. В. Менеджмент організацій : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 120 с. 3. Білоус С. І., Корнійчук В. П. Філософія освіти : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2020. 176 с. 4. Вердіна С. А., Волков А. А. Контролінг : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 5. Вердіна С. А., Волков А. А. Контролінг : навч. посіб. Вид. 3-тє., переробл. та допов. Херсон, 2017. 212 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пустовенко В. В., Максименко І. Л., Яким А.С. Безпека життєдіяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2017. 348 с.
Чотири автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інновації : навч. посіб. / Гуревич Д. Т., Чекан О. С., Грибан О. М., Макарова В. В. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 389 с. 2. Вища математика : конспект лекцій / Ткачук Т.С. та ін. Київ, 2015. 82 с.

П'ять і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Освітній менеджмент : підручник / С. М. Поплавська та ін. Київ : ЦУЛ, 2021. 267 с. 2. Охорона праці : навч. посіб. / О. І. Подольська та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2017. 264 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Веретенко В. В. Міжнародний маркетинг : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Марценюка. Київ, 2015. 374 с. 2. Бутенко М. П., Качур В. П., Петренко С. В. Психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Дутко. Київ : ЦУЛ, 2017. 332 с.
Без автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. Етнографія : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Гарапка; уклад. А. І. Гарапка. Київ : ЦУЛ, 2018. 320 с. 2. Освіта в Україні: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Марценюк (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2017. 319 с.
Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія рослин / редкол.: І. М. Деркач та ін. Київ : ЦУЛ, 2016. Т. 8. 812 с.
Автореферат и дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Петров О. Г. Музикотерапія : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 11.00.01. Київ, 2022. 24 с.
Дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Грабовський В. А. Державно-громадське управління загальною середньою освітою на районному рівні : дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2022. 233 с.
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2015. 98 с. 2. Про вищу освіту : Закон України від 05.09.2016 р. № 2145-VIII. Голос України. 2016. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Про освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2018. URL:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2018). 4. Концепція розвитку позашкільної освіти. URL : https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/10/kontseptsiya-rozvitku-df 5. Державна програма розвитку регіону Українських Карпат на 2020-2022 роки. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2019 р. № 880. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/880-2019-%D0%BF

Архівні документи	1. Лист Голови Спілки «Первоцвіт» Г. Ф. Петренка на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Поповича щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.
Патенти	1. Спосіб лікування гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. No 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. No 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	1. Марченко М. І., Кополович А. Д., Яким Б. М. Про точність визначення обдарованострадіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ)
Каталоги	1. Історична спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Петров, О. В. Олійник. Харків, 2000. 64 с. 2. Пам'ятки історії та мистецтва Закарпатської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М.Петрик та ін.; Упр. культури Закарпат. облдержадмін., Закарпат. іст. музей. Ужгород, 2003. 160 с.
Бібліографічні покажчики	1. Іван Марченко : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Петрик. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с.

Аналітичний бібліографічний запис Складова частина видання (глави, розділу, статті)	
Частина видання: книги	1. Корнійчук Т. О. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності. Педагогіка : навч. посіб. / за заг. ред. Т. О. Корнійчука. Київ, 2017. С. 195–197.
Частина видання матеріалів конференцій (тези доповіді)	1. Лалак Н. В. Шляхи підвищення мотивації молодших школярів до навчання. Анотовані результати науково-дослідної роботи інституту педагогіки за 2021 рік : <i>збірник тез повідомлень</i> . Київ, 2021. С.202–203. 2. Карамушка Л. М. Створення іміджу навчального закладу як важливий напрямок менеджменту освіти. <i>Управління сучасними навчально-виховними закладами в системі освіти</i> : матеріали міжрег. наук.-практ. конф. Запоріжжя, 2022. С. 11–15.
Частина довідкового видання	1. Павлик І. М. Право інтелектуальної власності. Великий енциклопедичний юридичний словник / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 683. 2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Основи педагогіки освіти : словник термінів / за ред.: Т. О. Дмитрука, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.
Електронні ресурси	1. Україна очима дітей : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.10.2023). 2. Хміль А. А. Функції державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i> . 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf 3. Хміль І. О. Шляхи подолання правового нігілізму в Україні. Вісник Запорізького національного університету. <i>Юридичні науки</i> . Запоріжжя, 2016. № 3. С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr20_15v3/5.pdf . (дата звернення: 15.11.2017). 4. Куцкір Я. С., Махно Б. А., Борислав С. Г. Трансформація науково-апедагогічної системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i> . 2016. Т. 12. № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006 .

Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Смолінська О. Культуровідповідність як провідний принцип організації культурно-освітнього простору педагогічного університету. <i>Педагогіка і психологія професійної освіти</i>. 2014. № 1. С. 26–34 2. Коваль Л., Коваль П. Переваги дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 3. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2017. Vol. 18, No 2. pp. 109–118.
---	--

НАУКОВЕ ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ